

О. Д. Лянный

Виноградарства і виноробства Інститут ім. В. Таїрова УААН

ВИНОГРАДАРСТВА І ВИНОРОБСТВА Інститут ім. В. Таїрова УААН – наукова установа, що вивчає проблеми виноградарства і виноробства. Засн. 1905 в Одесі як станція рос. виноградарів і виноробів, від 1931 – Укр. НДІ виноградарства і виноробства, від 1992 – сучасна назва, від 2003 – має статус Нац. наук. центру. 1922 присвоєно ім'я *В. Таїрова*, який організував станцію та керував нею (згодом інститутом) до 1938. У структурі Інституту – 5 відділів (селекції і сортовивчення; виноградарства; виноробства; розмноження винограду; наук.-тех. інформації і захисту інтелектуал. власності) та 6 лаб., а також Донец. дослід. станція (м. Докучаєвськ), дослідні господарства у с. Оксамитне Болград. р-ну та смт Таїрове Овідіопол. р-ну (усі – Одес. обл.). В Інституті працюють 51 н. с., з них – 8 д-рів та 27 канд. н.

1905–17 співроб. станції проведено значну роботу з впровадження щепленої культури винограду (замість нищівного радикал. методу) та запобігання розповсюдження небезпеч. шкідника філоксери у виноградар. регіонах Рос. імперії, з аналізу виноград. статистики та боротьби із фальсифікацією вин, внаслідок чого 1914 було прийнято Закон про виноградне вино як харч. продукт; розроблено рекомендації з вирощування винограду у кореневлас. культурі на піщаних землях Пд. України, де він не пошкоджується філоксерою, що уможливило збереження генофонду місц. сортів винограду. Від початку існування селекціонерами установи створ. понад 60 столових, тех. та підщепних сортів винограду, які відзначаються високою продуктивністю та якістю ягід, морозостійкістю і відносною стійкістю до хвороб. В результаті держ. сортовипробування до «Реєстру сортів рослин України» введено 20 сортів селекції Інституту, частину з яких районовано також у Молдові, Росії, Чехії та ін. країнах. В Україні сорти селекції Інституту культивують на пл. понад 6,5 тис. га. На основі дослідж. Інституту у винороб. практику впроваджено чисту культуру дріжджів, ферментні концентрати, еномеланін та енобарвники, великі залізобетонні ємкості тощо. Інститутом розроблено технології приготування низки відомих марок вин («Перлина степу», «Надніпрянське», «Оксамит України», «Троянда Закарпаття», «Ркацителі одеське» тощо), запатентовано технології 14-ти найменувань вин із сортів винограду влас. селекції («Таїровське біле», «Таїровське червоне», «Скіфське», «Овідій» та ін.). 1937 в Інституті організовано наук. відділ, який розробляв засоби механізації для виноградарства та

розсадництва (перший у колиш. СРСР). За створення ґрунтооброб. техніки для виноградарства 2 співроб. Інституту 1971 стали лауреатами Держ. премії СРСР. Науковцями Інституту (*П. Штеренберг*) виявлено збудника хвороби плямистого некрозу винограду, розроблено екологічно безпечну технологію захисту виноградників і шкілок від шкідників і хвороб, яка впроваджується у виноградар. господарствах Пд. України на пл. 20 тис. га, розпочато дослідж. вірус. хвороб винограду та розроблення методів їх діагностики тощо. Від 1969 Інститут проводить системат. дослідж. з клонової селекції столових, тех. та підщепних сортів винограду. Створ. одну з кращих, серед країн СНД, матер.-тех. селекц. базу (лабораторно-теплич. комплекс, лаб. вірусології, мікробіології, культури тканин, клонової селекції) та закладено маточники кращих клонів європ. та підщепних сортів, в результаті чого виділено понад 30 високоурожай. клонів винограду, з них 5 передано на держ. реєстрацію. З метою переведення розсадництва України на сертифіков. основу 2001 при Інституті створ. Центр клонової селекції винограду, до складу якого, крім Інституту, увійшли 8 баз. розсадників. Співроб. Інституту розроблено спеціалізацію виноробства та районування виноградарства для різних екол. регіонів країни, проведено теор. дослідж. та запропоновано енерго- та ресурсощадну технологію вирощування саджанців винограду, яка впроваджена не лише в Україні, а й деяких країнах СНД та Сх. Європи. Нині науковці Інституту розробляють технологію виробництва сертифіков. саджанців у відкритому ґрунті та теплицях, впроваджують пром. технологію закладання та вирощування винограду на богарних та зрошув. землях (дозволяє одержувати 80–120 ц/га винограду доброї якості), осн. складовими якої є: розміщення насаджень на основі ампелоекол. оцінки земель, добір високоурожай. та відносностій. сортів, використання сертифіков. саджанців, штабове формування кущів та сортова агротехніка, рац. система удобрення та застосування краплинного зрошення. Наук. розробки та вина Інституту багаторазово відзначені дипломами, золотими і сріб. медалями міжнар. виставок і конкурсів. Щорічно видає міжвідом. темат. наук. зб. [«Виноградарство і виноробство»](#) (від 1964). Серед відомих науковців Інституту – [Г. Боровиков](#), [В. Зотов](#), [В. Корнійчук](#), [О. Лянный](#), [С. Мельник](#), [А. Мержаніан](#), [О. Мішуренко](#), [О. Негруль](#), [І. Шевченко](#), [В. Шерер](#), [В. Власов](#). Директор – [І. Ковальова](#) (від 2020).

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Виноградарства і виноробства Інститут ім. В. Таїрова УААН / О. Д. Лянний //
Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І.
Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних
досліджень НАН України, 2005. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-34043>. –
Останнє поновлення : 31 січ. 2024.

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України
([докладніше](#)).